

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«Лабораторна діагностика»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
за спеціальністю І6 «Технології медичної
діагностики та лікування»
спеціалізація «Лабораторна діагностика»
галузі знань І «Охорона здоров'я»
кваліфікація: Лаборант (медицина)

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Ректор _____ / В.В. М'ясоєдов
протокол № _ від «__» _____ 2025р.
наказ № __ від «__» _____ 2025р.

Х а р к і в - 2025

ПЕРЕДМОВА

1 Розроблено проектною групою Харківського національного медичного університету.

2 Ухвалено Вченою радою Харківського національного медичного університету зі змінами протокол № 5 від 23.05.2024р.

3 Розробники: -

Залюбовська Ольга Іллівна – гарант ОПП, керівник проектної групи, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри технологій медичної діагностики;

Литвиненко М. І. – декан 4 медичного факультету ХНМУ, кандидат медичних наук, доцент;

Тюпка Т. І. – доктор медичних наук, професор, професор кафедри технологій медичної діагностики;

Березнякова М.Є. – доктор медичних наук, професор, професор кафедри технологій медичної діагностики;

Авідзба Ю. Н. – гарант ОПП «Лабораторна діагностика» другого (магістерського) рівня, кандидат фармацевтичних наук, доцент кафедри технологій медичної діагностики;

Новікова І.В. – головний позаштатний спеціаліст з клінічної лабораторної діагностики Управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, зав. багатопрофільною клініко-діагностичної лабораторією КНП Харківської ОР «Обласна клінічна лікарня»

Рисована Т. І. – здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Освітньо-професійна програма «Лабораторна діагностика» підготовки здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю Іб «Технології медичної діагностики та лікування» розроблена відповідно до Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII, поточна редакція від 25.09.2020, підстава - 849-IX, Постанов Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій» від 30.12.2015 р. № 1187 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 509 від 12.06.2019, № 519 від 25.06.2020), Кабінет Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 20.12.2015 р. (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 347 від 10.05.2018, № 180 від 03.03.2020), методичних рекомендацій «Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації» (Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.06.2017 р. № 600 у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584.), зміни відповідно до: наказу Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 № 593, від 13.01.2022 № 26; , ЗУ «Про внесення змін до деяких законів України щодо розвитку індивідуальних освітніх траєкторій та вдосконалення освітнього процесу» від 23.04.2024р. № 3642-IX, Постанови КМУ «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» від 30.08.2024р. №1021; Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», стаття 101, п. 4, Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення базової

загальновійськової підготовки громадян України, які здобувають вищу освіту, та поліцейських» від 21.06.2024 р. № 734.

Освітньо-професійна програма визначає передумови доступу до навчання, орієнтацію та основний фокус програми, обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття першого (бакалаврського) рівня, перелік загальних та спеціальних (фахових) компетентностей, нормативний і варіативний зміст підготовки фахівця, сформульований у термінах результатів навчання та вимоги до контролю якості вищої освіти.

1. Профіль освітньої- професійна програми «Лабораторна діагностика»

за спеціальністю І6 «Технології медичної діагностики та лікування»

спеціалізація «Лабораторна діагностика»

	1 – Загальна інформація
Повна назва закладу вищої освіти та структурного підрозділу	Харківський національний медичний університет кафедра технологій медичної діагностики
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Бакалавр за спеціальністю І6 «Технології медичної діагностики та лікування», спеціалізація «Лабораторна діагностика». Лаборант (медицина) Ступінь вищої освіти – Бакалавр Спеціальність – І6 Технології медичної діагностики та лікування Спеціалізація – Лабораторна діагностика Освітня програма – Лабораторна діагностика Професійна кваліфікація – Лаборант (медицина)
Офіційна назва освітньої програми	Лабораторна діагностика
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Одиничний диплом – Обсяг освітньої програми складає: – 240 ЄКТС на основі повної загальної середньої освіти – 4 роки; – 120 ЄКТС на основі ступеню молодший бакалавр лаборант (медицина) та молодший бакалавр фельдшер санітарний – 2 роки; – 180 ЄКТС на основі ступеню молодший бакалавр медсестринства – 3 роки, – Зміни внесені відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 28.05.2021 № 593: – на базі ступеня «молодший бакалавр» (освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст») заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати не більше 120 кредитів ЄКТС, отриманих у межах попередньої

	освітньої програми підготовки молодшого бакалавра (молодшого спеціаліста) в галузі знань «Охорона здоров'я», – на основі ступеня «фаховий молодший бакалавр» заклад вищої освіти має право визнати та перезарахувати не більше ніж 60 кредитів ЄКТС, отриманих за попередньою освітньою програмою фахової передвищої освіти. – Прийом на основі ступенів «молодший бакалавр», «фаховий молодший бакалавр» або освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» здійснюється за результатами зовнішнього незалежного оцінювання в порядку, визначеному законодавством. – 50% обсягу освітньої програми спрямовано на загальні та спеціальні (фахові) компетентності за даною спеціальністю.
Наявність акредитації	Акредитація НАЗЯВО, рішення ухвалене на засіданні 08 квітня 2021 р., протокол № 5 (48). Сертифікат № 1358 від 08.04.2021 р
Цикл/рівень	Перший (бакалаврський) рівень / шостий кваліфікаційний рівень Національної рамки кваліфікацій
Передумови	Підготовка здійснюється тільки за очною формою навчання Умови вступу визначаються «Правилами прийому до Харківського національного медичного університету» затвердженими Вченою радою ХНМУ
Мова(и) викладання	Українська.
Термін дії освітньої програми	з 2025 р. до наступного перегляду
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://knmu.edu.ua/program-catalog/

2 – Мета освітньої програми	
Академічна та професійна підготовка фахівця, здатного вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з лабораторним діагностуванням та профілактикою захворювань людини, виконувати роботу за кваліфікацією «лаборант (медицина)» в галузі охорони здоров'я задля забезпечення їх конкурентоспроможності на вітчизняному і міжнародному ринку праці.	
3 – Характеристика освітньої програми	
Предметна область (галузь знань, спеціальність, спеціалізація (за наявності))	Галузь знань – І «Охорона здоров'я» Спеціальність – І6 «Технології медичної діагностики та лікування» Спеціалізація – «Лабораторна діагностика»
Орієнтація освітньої програми	Освітньо-професійна
Основний фокус освітньої програми	Спеціальна освіта в галузі І «Охорона здоров'я» зі спеціальності І6 «Технології медичної діагностики та лікування», спеціалізація «Лабораторна діагностика». Ключові слова: Спеціальна вища освіта, Охорона здоров'я, Спеціальність І6 «Технології медичної діагностики та лікування», «Лабораторна діагностика»
Особливості програми	Існує узгодженість даної освітньої програми із програмами інших країн, наявність сучасного обладнання для практичної підготовки, згідно договорів про співпрацю з клініко-діагностичними закладами, під час дії воєнного стану онлайн та офлайн

4 – Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	KVED-2010 ДК 009:2010: Секція Q Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги Розділ 86 Охорона здоров'я Група 86.9 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я Клас 86.90 Інша діяльність у сфері охорони здоров'я Фахівець здатний виконувати зазначену в ДК 003-2010 професійну роботу: - 3229 технолог з лабораторної діагностики, - 3221 лаборант (медицина). Може займати відповідну первинну посаду: - старший лаборант (медицина); - лаборант з бактеріології; - лаборант з імунології; - лаборант клініко-діагностичної лабораторії; - лаборант (медицина); - лаборант з патологоанатомічних досліджень; - лаборант санітарно-гігієнічної лабораторії; - лаборант судово-медичної лабораторії.
Подальше навчання	Право продовжити навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Право набувати додаткові кваліфікації в системі післядипломної освіти.
5 – Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Проблемно-орієнтоване навчання з набуттям компетентностей, достатніх для розв'язання проблем у професійній галузі. Методи навчання: вербальні (лекція, бесіда); наочні (ілюстрація); практичні (обговорення; ділові (рольові) ігри; письмові контрольні роботи; тестові завдання; діалог з здобувачами вищої освіти; усне опитування; робота з робочими зошитами, інтерактивні, дистанційні. Оволодіння сучасними методиками та технологіями лабораторних досліджень. Проведення самостійної роботи з використанням ресурсної бази університету. Отримання навичок наукової роботи у студентському науковому товаристві.
Оцінювання	Проміжний контроль у формі підсумкових занять, заліків, діф. заліків, іспитів відповідно до навчального плану. Практичне навчання оцінюється диференційними заліками згідно до навчального плану. Атестація здійснюється у вигляді єдиного державного кваліфікаційного іспиту та практично-орієнтованого іспиту (іспитів). Єдиний державний кваліфікаційний іспит здійснюється відповідно до Порядку здійснення єдиного державного

кваліфікаційного іспиту для здобувачів освітнього ступеня бакалавра за спеціальностями галузі знань «Охорона здоров'я».

Практично-орієнтований іспит проводиться у формі комплексного атестаційного іспиту. Практично-орієнтованим іспитом оцінюється набуття загальних та спеціальних компетентностей в умовах наближених до професійної діяльності.

Оцінка (за національною шкалою)	Мінімальний бал	Максимальний бал
Національна диференційована шкала		
Відмінно 180 200	Відмінно 180 200	Відмінно 180 200
Добре 150 179	Добре 150 179	Добре 150 179
Задовільно 120 149	Задовільно 120 149	Задовільно 120 149
Незадовільно 0 119	Незадовільно 0 119	Незадовільно 0 119
Національна недиференційована шкала		
Зараховано 120 200	Зараховано 120 200	Зараховано 120 200
Не зараховано 0 119	Не зараховано 0 119	Не зараховано 0 119
Склав 60,5 % 100 %	Склав 60,5 % 100 %	Склав 60,5 % 100 %
Не склав 0 % 60,4 %	Не склав 0 % 60,4 %	Не склав 0 % 60,4 %
Шкала ECTS		
A 180 200	A 180 200	A 180 200
B 160 179	B 160 179	B 160 179
C 150 159	C 150 159	C 150 159
D 130 149	D 130 149	D 130 149
E 120 129	E 120 129	E 120 129
Fx 70 119	Fx 70 119	Fx 70 119
F 0 69	F 0 69	F 0 69

Оцінки «Відмінно», «Добре», «Задовільно» виставляються: за підсумками екзаменів, диференційованих заліків і за результатами публічного захисту (демонстрації) кваліфікаційної роботи та об'єктивного структурованого практичного (клінічного) іспиту. Оцінка «Зараховано» виставляється за підсумками заліків та за результатами практики. Результат «Склав» виставляється за підсумками складання ліцензійного інтегрованого іспиту «КРОК Б»

6 – Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми при виконанні досліджень в лабораторіях різного профілю, інтерпретації їх результатів та управлінні роботою лабораторії або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки та наявність відповідних практичних навичок і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК01. Цінування та повага до різноманітності та мультикультурності. ЗК02. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК03. Здатність спілкуватися іноземною мовою. ЗК04. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК06. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК08. Навики здійснення безпечної діяльності. ЗК09. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. ЗК10. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
Фахові (спеціальні) компетентності спеціальності (СК)	СК01. Здатність здійснювати безпечну професійну практичну діяльність згідно з протоколами, рекомендаціями щодо безпеки та діючим законодавством. СК02. Здатність здійснювати збір та верифікацію даних, прийом та обробку зразків згідно з протоколами. СК03. Здатність проводити аналіз зразків та здійснювати валідацію результатів згідно з існуючими протоколами. СК04. Здатність застосовувати сучасні методи та технології дослідження тканин та зразків різного походження у лабораторіях різного профілю та розуміння принципів дії цих методів. СК05. Здатність інтерпретувати результати на основі наукового знання, розуміючи взаємозв'язок між результатами аналізу, діагнозом, клінічною інформацією та лікуванням, та представляти і повідомляти результати належним чином та документувати конфіденційні дані. СК06. Здатність застосовувати та поширювати принципи управління якістю та ефективного використання ресурсів; брати участь у внутрішньо-лабораторному контролі якості. СК07. Здатність застосовувати навички критичного мислення для конструктивного розв'язання проблем. СК08. Здатність застосовувати навички наукового дослідження для аналізу, оцінювання або розв'язання проблем.

	СК09. Здатність здійснювати організацію та керівництво роботою структурних підрозділів лабораторій на основі вміння управління людськими, матеріальними, фінансовими та інформаційними ресурсами. СК10. Здатність компетентно та професійно взаємодіяти з пацієнтами, колегами, медичними працівниками, іншими фахівцями, застосовуючи різні методи комунікації. СК11. Здатність дотримуватися нормативних та етичних вимог до професійної діяльності та захищати право пацієнта на отримання допомоги/медичних послуг на належному рівні. Дотримуватись та впроваджувати стандарти професійної діяльності. СК12. Готовність до безперервного професійного розвитку. СК13. Здатність комбінувати поєднання різних технологічних прийомів лабораторних досліджень для вирішення професійних завдань. СК14. Готовність виконувати точно та якісно дослідження, удосконалювати методики їх проведення та навчати інших. СК 15.Здатність надавати першу медичну допомогу та забезпечувати лабораторно-діагностичну складову в умовах війни та надзвичайних ситуацій
7 – Програмні результати навчання	
ПРН 1. Проводити підготовку оснащення робочого місця та особисту підготовку до проведення лабораторних досліджень, з дотриманням норм безпеки та персонального захисту, забезпечувати підготовку до дослідження зразків різного походження та їх зберігання. ПРН 2. Визначати якісний та кількісний склад речовин та їх сумішей. Демонструвати використання знань про морфологічні зміни тканин і органів для діагностики патологічних станів, виявляти помилкові результати та вживати заходи щодо їх корекції. ПРН 3. Застосовувати сучасні комп'ютерні та інформаційні технології. ПРН 4. Розуміти фізичні та хімічні принципи фарбування та застосовувати відповідні методи у лабораторних дослідженнях. ПРН 5. Верифікувати результати лабораторних досліджень для діагностики онкопатології (норма / патологія). ПРН 6. Верифікувати результати лабораторних досліджень в клініці внутрішніх хвороб (норма / патологія). ПРН 7. Верифікувати результати лабораторних досліджень для діагностики дитячих хвороб (норма / патологія). ПРН 8. Верифікувати результати лабораторних досліджень для діагностики захворювань хірургічного профілю (норма / патологія). ПРН 9. Верифікувати результати лабораторних досліджень для діагностики дерматовенерологічних хвороб (норма / патологія). ПРН 10. Верифікувати результати лабораторних досліджень для діагностики інфекційних хвороб (норма / патологія). ПРН 11. Виконувати гістологічні та цитологічні дослідження, верифікувати їх результати (норма / патологія). ПРН 12. Виконувати загальноклінічні, гематологічні дослідження, інтерпретувати результати з урахуванням нормальних та критичних значень, обмежень методу дослідження, клінічних та інших лабораторних показників, виявлення неправдоподібних результатів. ПРН 13. Виконувати кількісні та якісні біохімічні дослідження, інтерпретувати їх результати. ПРН 14. Виконувати мікробіологічні, вірусологічні та імунологічні дослідження для виявлення етіологічних чинників хвороб. ПРН 15. Виконувати лабораторні дослідження для діагностики паразитарних інвазій. ПРН 16. Виконувати санітарно-гігієнічні дослідження об'єктів довкілля, фізичних і хімічних факторів, антропогенних впливів тощо з підготовкою заключення.	

ПРН 17. Надавати першу медичну допомогу та забезпечувати лабораторно-діагностичну складову в умовах війни та надзвичайних ситуацій. ПРН 18. На основі гуманітарних знань демонструвати соціальний оптимізм, повагу до етичних принципів. Проявляти позитивну професійну, соціальну та емоційну поведінку і адаптувати її до системи загальнолюдських цінностей; в межах компетенції проявляти самостійність і відповідальність в роботі. Розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ПРН 19. Розуміти основи менеджменту якості лабораторних досліджень на переданалітичному, аналітичному та постаналітичному етапах їх виконання. Вміти забезпечити внутрішньолабораторний контроль якості із використанням контрольних матеріалів	
8 – Ресурсне забезпечення реалізації програми	
Кадрове забезпечення	Проектна група: 3 доктори наук, професори та 2 кандидати наук, доценти, роботодавці, здобувачі вищої освіти Переважає більшість науково-педагогічних працівників за ОПП мають науковий ступінь та вчене звання та підтверджений рівень наукової і професійної активності.
Матеріально-технічне забезпечення	Забезпеченість навчальними приміщеннями, комп'ютерними робочими місцями, мультимедійним обладнанням відповідає потребі. Наявна вся необхідна соціально-побутова інфраструктура, кількість місць у гуртожитках відповідає вимогам. В ХНМУ наявні 32 локальні комп'ютерні мережі і 55 точок бездротового доступу до мережі Інтернет. Користування Інтернет-мережею безлімітне. Практична підготовка проводиться в провідних клініко-діагностичних лабораторіях міста (згідно договорам про співпрацю). Наукові дослідження проводяться у Центральній науково-дослідній лабораторії університету, лабораторії полімеразної ланцюгової реакції, клініко-діагностичній лабораторії навчально-наукового медичного комплексу «Університетська клініка» ХНМУ, клініко-діагностичній лабораторії НДІ гігієни праці та професійних захворювань ХНМУ, мікробіологічній лабораторії кафедри мікробіології, вірусології та імунології та ін.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Наявність офіційного сайту ХНМУ http://www.knmu.kharkov.ua ; наукової бібліотеки з повним набором навчальної літератури з усіх дисциплін, що вивчаються (державною, англійською мовами); працює web-сайт Наукової бібліотеки ХНМУ http://libr.knmu.edu.ua , який надає зручний віддалений доступ до різноманітних інформаційних ресурсів, в т.ч.: електронний каталог – понад 210 тисяч бібліографічних описів, в навчально-методична література, матеріали конгресів та конференцій, періодичні видання тощо), створено і постійно поповнюються проблемно-орієнтовані бази даних: за основними напрямками наукових досліджень університету – «Здоров'я здорових», «Мініінвазивні втручання», «Серцево-судинні захворювання», «Вірусно-бактеріальні інфекції», а також з актуальної тематики – «Доказова медицина», «Військова медицина» та «Недуги великих» (повнотекстова); Репозитарій ХНМУ

	– перший серед медичних вишів України із вільним доступом до навчально-методичних і наукових матеріалів, налічує понад 12 тисяч повнотекстових документів, в т.ч. 1,3 тисячі – навчально-методичних і лекційних матеріалів. Включення в Репозитарій не тільки чисто наукових, але і навчально-методичних, лекційних матеріалів, забезпечує студентів можливістю самопідготовки у режимі 24/7; бази даних, в першу чергу біомедичного профілю, серед яких Medline, Cochrane Library, Academic Search Premier, Health Source, PubMed, DOAJ, Open J-Gate, BioOne та ін. За програмою проекту “Електронна інформація для бібліотек” (eIFL Direct) нам надаються безкоштовні тріал-доступи: до наукометричних баз даних Web of Science від видавництва Thomson Reuters, ресурсів East View Information Services, Консорціуму JSTOR різних зарубіжних видавництв, таких як Royal Society Publishing, Nature, Academic Press, Springer International Publishing AG, Institute of Physics Publishing (IOP Publishing), до електронних версій журналів The New England Journal of Medicine, Pediatric Neurology Briefs, до журналів та книжок Elsevier, ресурси компанії Ovid – "Primal Interactive Human: the 3D Real-time Body" (Мультимедійна інтерактивна 3D анатомія людини), Reactions Pharmacovigilance Insight, APA PsycINFO™, PsycTESTS тощо; web-покажчик медичних журналів з інтерактивними посиланнями на електронні архіви. Всі читальні зали та зали електронної інформації працюють в зоні Wi-Fi і забезпечують вільний доступ до мережі Інтернет
9 - Академічна мобільність	
Національна кредитна мобільність	Укладені угоди про академічну мобільність, які передбачають включене навчання студентів в рамках кредитно-трансферної системи з можливістю перезарахування кредитів (обсяг одного кредиту 30 годин).
Міжнародна кредитна мобільність	Укладені угоди про міжнародну академічну мобільність, які передбачають включене навчання студентів, взаємозамінність залікових кредитів
Навчання іноземних здобувачів вищої освіти	Не передбачено.

2. Перелік компонент освітньо-професійної програми «Лабораторна діагностика» та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент ОП

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
Обов'язкові компоненти ОП (ОК)			
ОК 1.	Історія та культура України	3	залік
ОК 2.	Українська мова	3	залік
ОК 3.	Англійська мова	5	залік
ОК 4.	Філософія	3	залік
ОК 5.	Медична та біологічна фізика	3	залік
ОК 6.	Медична хімія	8	диф. залік
ОК 7.	Анатомія людини	5	диф. залік
ОК 8.	Фізіологія	6	іспит
ОК 9.	Латинська мова і медична термінологія	3	диф. залік
ОК 10	Основи психології та міжособове спілкування	3	залік
ОК 11	Біологічна хімія	7	диф. залік
ОК 12	Медична інформатика	3	залік
ОК 13	Фізичне виховання		залік
ОК 14	Техніка лабораторних робіт з основами наукових досліджень	3	залік
ОК 15	Аналітична хімія	4	диф. залік
ОК 16	Патоморфологія з секційним курсом	5	диф. залік
ОК 17	Патофізіологія	5	іспит
ОК 18	Онкологія з оцінкою результатів досліджень	3	залік

OK 19	Внутрішня медицина з оцінкою результатів досліджень	6	іспит
OK 20	Педіатрія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
OK 21	Хірургія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
OK 22	Дерматологія, венерологія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
OK 23	Інфекційні хвороби та епідеміологія з оцінкою результатів досліджень	5	диф. залік
OK 24	Гістологія, цитологія та ембріологія з основами гістологічної техніки	10	іспит
OK 25	Клінічна лабораторна діагностика	25	3 курс – іспит 4 курс – диф.залік
OK 26	Клінічна хімія	16	іспит
OK 27	Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою	16	3 курс – іспит 4 курс – диф.залік
OK 28	Лабораторна діагностика паразитарних інвазій	4	диф. залік
OK 29	Гігієна з гігієнічною експертизою	5	іспит
OK 30	Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій	3	залік
OK 31	Цифровізація в сфері громадського здоров'я	3	залік
OK 32	Лабораторна служба. Оцінка аналітичних методів	5	залік
OK 33	Виробнича практика за спеціальністю в лабораторіях (клініко-діагностичній, бактеріологічній) (3 курс)	9	диф. залік
OK 34	Переддипломна практика за спеціальністю в лабораторіях (клініко-діагностичній, біохімічній, бактеріологічній, санітарно-гігієнічній) (4 курс)	12	диф. залік
OK 35	Маніпуляційна техніка	3	залік
OK 36	Громадське здоров'я та біологічна статистика	3	залік
OK 37	Методологія науково-дослідної роботи	3	залік
OK 38	Домедична допомога	3	залік
OK 39	Основи менеджменту та маркетингу за професійним спрямуванням	3	залік
	Атестація	1	
Загальний обсяг обов'язкових компонент:		216	

Вибіркові компоненти ОП (ВК)			
ВК 1	Історія медицини	3	залік
ВК 2	Біоетика	3	залік
ВК 3	Введення у спеціальність	3	залік
ВК 4	Медична біологія	3	залік
ВК 5	Англійська мова	3	залік
ВК 6	Екологія	3	залік
ВК 7	Пропедевтика педіатрії	3	залік
ВК 8	Пропедевтика внутрішньої медицини	3	залік
ВК 9	Правознавство та медичне законодавство	3	залік
ВК 10	Урологія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
ВК 11	Психіатрія та наркологія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
ВК 13	Клінічна мікробіологія	3	залік
ВК 14	Акушерство та гінекологія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
ВК 15	Основи планування сім'ї та репродуктивне здоров'я	3	залік
ВК 19	Загальна хірургія	3	залік
ВК 20	Фтизіатрія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
ВК 21	Медична етика та деонтологія	3	залік
ВК 22	Соціальна медицина	3	залік
ВК 25	Основи економічних теорій	3	залік
ВК 26	Медичне красзнавство	3	залік
ВК 27	Неврологія з оцінкою результатів досліджень	3	залік
ВК 28	Етика	3	залік
ВК 29	Сучасні аспекти виявлення туберкульозу	3	залік
ВК 30	Академічна доброчесність	3	залік
ВК 31	Мікроскопічна техніка	3	залік

ВК 32	Міжнародне гуманітарне право	3	залік
ВК 33	Практика застосування серологічних реакцій	3	залік
ВК 34	Імунобіологічні препарати	3	залік
ВК 35	Основи клінічної патофізіології	3	залік
ВК 36	Професійна патологія	3	залік
ВК 37	Мікробіологічна діагностика TORCH-інфекцій	3	залік
ВК 38	Антикорупція та доброчесність	3	залік
ВК 41	Базова загальнонавчальна підготовка*	3	залік
ВК 42	Фармакологія та медична рецептура	3	залік
Загальний обсяг вибірових компонент		24	

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Розподіл по рокам \ семестрам							
			1		2		3		4	
			1	2	3	4	5	6	7	8
Обов'язкові компоненти ОП (ОК)										
ОК 1.	Історія та культура України	3			3					
ОК 2.	Українська мова	3	3							
ОК 3.	Англійська мова	5	3	2						
ОК 4.	Філософія	3	3							
ОК 5.	Медична та біологічна фізика	3	3							
ОК 6.	Медична хімія	8	4	4						
ОК 7.	Анатомія людини	5	5							
ОК 8.	Фізіологія	6		6						
ОК 9.	Латинська мова і медична термінологія	3	3							

OK 10	Основи психології та міжособове спілкування	3		3						
OK 11	Біологічна хімія	7				3	4			
OK 12	Медична інформатика	3			3					
OK 13	Фізичне виховання		*	*	*	*				
OK 14	Техніка лабораторних робіт з основами наукових досліджень	3	3							
OK 15	Аналітична хімія	4			4					
OK 16	Патоморфологія з секційним курсом	5				5				
OK 17	Патофізіологія	5			5					
OK 18	Онкологія з оцінкою результатів досліджень	3						3		
OK 19	Внутрішня медицина з оцінкою результатів досліджень	6				3	3			
OK 20	Педіатрія з оцінкою результатів досліджень	3					3			
OK 21	Хірургія з оцінкою результатів досліджень	3				3				
OK 22	Дерматологія, венерологія з оцінкою результатів досліджень	3				3				
OK 23	Інфекційні хвороби та епідеміологія з оцінкою результатів досліджень	5						2	3	
OK 24	Гістологія, цитологія та ембріологія з основами гістологічної техніки	10		6	4					
OK 25	Клінічна лабораторна діагностика	25			5	4	4	4	4	4
OK 26	Клінічна хімія	16					2	4	6	4
OK 27	Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою	16					5	5	3	3
OK 28	Лабораторна діагностика паразитарних інвазій	4							4	
OK 29	Гігієна з гігієнічною експертизою	5							2	3
OK 30	Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій	3			3					
OK 31	Цифровізація в сфері громадського здоров'я	3					3			

ОК 32	Лабораторна служба. Оцінка аналітичних методів	5							5	
ОК 33	Виробнича практика за спеціальністю в лабораторіях (клініко-діагностичній, бактеріологічній) (3 курс)	9						9		
ОК 34	Переддипломна практика за спеціальністю в лабораторіях (клініко-діагностичній, біохімічній, бактеріологічній, санітарно-гігієнічній) (4 курс)	12								12
ОК 35	Маніпуляційна техніка	3		3						
ОК 36	Громадське здоров'я та біологічна статистика	3				3				
ОК 37	Методологія науково-дослідної роботи	3				3				
ОК 38	Домедична допомога	3	3							
ОК 39	Основи менеджменту та маркетингу за професійним спрямуванням	3					3			
	Атестація	1								1
		216	30	24	27	27	27	27	27	27
Вибіркові компоненти ОП (ВК)										
ВК 1	Історія медицини	3		2						
ВК 2	Біоетика	3					5			
ВК 3	Введення у спеціальність	3		2						
ВК 4	Медична біологія	3		2						
ВК 5	Англійська мова	3		2	3		5		7	
ВК 6	Екологія	3				4				
ВК 7	Пропедевтика педіатрії	3				4				
ВК 8	Пропедевтика внутрішньої медицини	3			3					
ВК 9	Правознавство та медичне законодавство	3					5			
ВК 10	Урологія з оцінкою результатів досліджень	3						6		

ВК 11	Психіатрія та наркологія з оцінкою результатів досліджень	3						6		
ВК 12	Клінічна мікробіологія	3							7	
ВК 13	Акушерство та гінекологія з оцінкою результатів досліджень	3							7	
ВК 14	Основи планування сім'ї та репродуктивне здоров'я	3								8
ВК 15	Загальна хірургія	3			3					
ВК 16	Фтизіатрія з оцінкою результатів досліджень	3							7	
ВК 17	Медична етика та деонтологія	3		2						
ВК 18	Соціальна медицина	3					5			
ВК 19	Основи економічних теорій	3			3					
ВК 20	Медичне красзнавство	3		2						
ВК 21	Неврологія з оцінкою результатів досліджень	3								8
ВК 22	Етика	3				4				
ВК 23	Сучасні аспекти виявлення туберкульозу	3						6		
ВК 24	Академічна доброчесність	3				4				
ВК 25	Мікроскопічна техніка	3			3					
ВК 26	Міжнародне гуманітарне право	3						6		
ВК 27	Практика застосування серологічних реакцій	3						6		
ВК 28	Імунобіологічні препарати	3							7	
ВК 29	Основи клінічної патофізіології	3					5			
ВК 30	Професійна патологія	3								8
ВК 31	Мікробіологічна діагностика TORCH-інфекцій	3								8
ВК 32	Антикорупція та доброчесність	3								8
ВК 33	Базова загальновійськова підготовка*	3				4				
ВК 34	Фармакологія та медична рецептура	3						6		

Примітка: *+ - Базова загальноїсськова підготовка у закладах вищої освіти всіх форм власності проводиться з громадянами України чоловічої статі (жіночої статі - добровільно).

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Атестація випускників освітньої програми спеціальності І6 «Технології медичної діагностики та лікування» здійснюється у формі єдиного державного кваліфікаційного іспиту, який складається з таких компонентів: інтегрованого тестового іспиту «Крок Б»; практично-орієнтованого іспиту. До практично орієнтованого іспиту входять дисципліни: «Клінічна лабораторна діагностика», «Клінічна хімія», «Мікробіологія, вірусологія та імунологія з мікробіологічною діагностикою», «Гігієна з гігієнічною експертизою». Він передбачає оцінювання обов'язкових результатів навчання, пов'язаних із здатністю фахівця розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері лабораторної медицини, визначених відповідним Стандартом та освітньою програмою.

Атестація завершується видачою документу встановленого зразка про присудження освітнього ступеня бакалавр зі присвоєнням професійної кваліфікації – Лаборант (медицина).

Атестація здійснюється відкрито та публічно.

Матриця відповідності визначених Стандартом компетентностей дескрипторам НРК (за 6-м рівнем, бакалаврським)

Класифікація компетентностей за НРК	Знання Зн1 Концептуальні знання, набуті у процесі навчання та професійної діяльності, включаючи певні знання сучасних досягнень Зн2 Критичне осмислення основних теорій, принципів, методів і понять у навчанні та професійній діяльності	Уміння Ум1 Розв'язання складних непередбачуваних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання, що передбачає збирання та інтерпретацію інформації (даних), вибір методів та інструментальних засобів, застосування інноваційних підходів	Комунікація К1 Донесення до фахівців і нефахівців інформації, ідей, проблем, рішень та власного досвіду в галузі професійної діяльності К2 Здатність ефективно формувати комунікаційну стратегію	Автономія та відповідальність АВ1 Управління комплексними діями або проектами, відповідальність за прийняття рішень у непередбачуваних умовах АВ2 Відповідальність за професійний розвиток окремих осіб та/або груп осіб АВ3 Здатність до подальшого навчання з високим рівнем автономності
Загальні компетентності				
ЗК1	ЗН1, ЗН2			
ЗК2	ЗН1			
ЗК3	ЗН1			
ЗК4	ЗН2	УМ1		
ЗК5	ЗН1, ЗН2			АВ2, АВ3
ЗК6	ЗН1, ЗН2	УМ1		
ЗК7	ЗН1, ЗН2			
ЗК8	ЗН1	УМ1	К2	
ЗК9	ЗН1	УМ1		АВ3
ЗК10	ЗН1			
ЗК11	ЗН1			
Спеціальні (фахові) компетентності				
СК1	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ2, АВ3
СК2	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ2, АВ3
СК3	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК4	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ2, АВ3
СК5	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК6	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК7	ЗН1	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК8	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК9	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК10	ЗН1, ЗН2		К1, К2	АВ2, АВ3
СК11	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК12	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК13	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК14	ЗН1, ЗН2	УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3
СК15		УМ1	К1, К2	АВ1, АВ2, АВ3

Матриця відповідності визначених Стандартом результатам навчання та компетентностей

	Компетентності																											
Результати навчання	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності											Спеціальні (фахові) компетентності															
		ЗК01	ЗК02	ЗК03	ЗК04	ЗК05	ЗК06	ЗК07	ЗК08	ЗК09	ЗК 10	ЗК 11	СК01	СК02	СК03	СК04	СК05	СК06	СК07	СК08	СК09	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15	
ПРН01	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+++	+++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН02	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	+++	++	++	++	++	++	++	++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	
ПРН03	+	+	+++	++	++	+++	+++	++	++	++	+	+	+	+	+	++	++	+	+	+	+++	+	+	+	+	+		
ПРН04	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	+++	++	++	+	++	++	+	++	++	+++	+++	+++	+++	+++	+++	
ПРН05	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН06	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН07	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН08	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН09	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН10	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН11	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН12	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН13	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН14	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН15	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН16	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	++	+++	++	+++	++	++	++	
ПРН17	+	+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	++	++	+	++	+	++	++	++	+	++	+++	++	++	++	
ПРН18		+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	+	++	+	++	++	++	+	++	+++	++	++	++	++	++	
ПРН19		+	++	++	++	+++	+++	++	++	++	++	++	++	+	++	+	++	++	++	+	++	+++	++	++	+++	+++	+++	

Примітка: кількість знаків «+» відображає вплив компонента на формування програмного результату навчання.

«+++» - даний компонент домінує в програмі

«++» - даний компонент є достатнім в програмі

«+» - даний компонент не вносить істотного вкладу в програму

«-» - даний компонент не засвоюється в процесі навчання

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

Освітні компоненти	Програмні результати навчання																		
	ПРН 01	ПРН 02	ПРН 03	ПРН 04	ПРН 05	ПРН 06	ПРН 07	ПРН 08	ПРН 09	ПРН 10	ПРН 11	ПРН 12	ПРН 13	ПРН 14	ПРН 15	ПРН 16	ПРН 17	ПРН 18	ПРН 19
ОК 1.																		+	
ОК 2.																		+	
ОК 3.																		+	
ОК 4.																		+	
ОК 5.	+		+																
ОК 6.		+											+						
ОК 7.																	+		
ОК 8.																	+		
ОК 9.																		+	
ОК 10.																	+		
ОК 11.		+											+						
ОК 12.	+		+																
ОК 13.																		+	
ОК 14.	+																		
ОК 15.		+											+						
ОК 16.		+																	
ОК 17.		+																	
ОК 18.					+														
ОК 19.						+													
ОК 20.							+												
ОК 21.								+											
ОК 22.									+										

OK 23										+									
OK 24											+								
OK 25	+			+								+							+
OK 26	+												+						+
OK 27	+			+										+					
OK 28	+														+				
OK 29	+															+			
OK 30																	+		
OK 31			+																
OK 32	+			+								+		+					+
OK 33	+			+								+	+	+		+			+
OK 34	+			+								+	+	+		+			+
OK 35																			
OK 36																			
OK 37																			
OK 38																			
OK 39																			
BK 1																		+	
BK 2.																		+	
BK 3																		+	
BK 4																		+	
BK 5																		+	
BK 6																		+	
BK 7							+												
BK 8						+													
BK 9																		+	
BK 10								+	+			+	+						
BK 11												+	+						
BK 12																		+	
BK 13	+													+					
BK 14				+							+	+	+						
BK 15																		+	

BK 16																		+	
BK 17	+																+		+
BK 18																		+	
BK 19								+				+	+						
BK 20				+								+	+						
BK 21																		+	
BK 22																		+	
BK 23						+						+	+						
BK 24	+																		
BK 25																			+
BK 26																		+	
BK 27																		+	
BK 28												+	+						
BK 29																		+	
BK 30				+								+	+						
BK 31																		+	
BK 32	+																		
BK 33																		+	
BK 34														+					

Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

			Компетентності																								
Освітні компоненти	Загальні компетентності											Спеціальні (фахові) компетентності															
	ЗК01	ЗК02	ЗК03	ЗК04	ЗК05	ЗК06	ЗК07	ЗК08	ЗК09	ЗК10	ЗК11	СК01	СК02	СК03	СК04	СК05	СК06	СК07	СК08	СК09	СК10	СК11	СК12	СК13	СК14	СК15	
ОК 1.	+					+	+		+	+	+																
ОК 2.		+	+			+	+																				
ОК 3.						+	+																				
ОК 4.	+			+		+	+			+	+							+			+	+					
ОК 5.				+	+	+	+	+																			
ОК 6.				+	+	+	+	+																			
ОК 7.					+	+	+	+																			
ОК 8.					+	+	+	+																			
ОК 9.						+	+																				
ОК 10.					+	+	+	+																			
ОК 11.				+	+	+	+	+																			
ОК 12.				+	+	+	+	+	+										+								
ОК 13.						+	+																				
ОК 14.					+	+	+	+				+	+	+	+	+											
ОК 15.				+	+	+	+	+																			
ОК 16.					+	+	+	+																			
ОК 17.					+	+	+	+																			
ОК 18.					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+									
ОК 19.					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+									
ОК 20.					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+									
ОК 21.					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+									

OK 22					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
OK 23					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
OK 24					+	+	+	+																		
OK 25				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+	+	+	+				+	+	+	
OK 26				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+	+	+	+				+	+	+	
OK 27				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+		+					+	+	+	
OK 28					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
OK 29				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+		+					+	+	+	
OK 30					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								+
OK 31				+	+	+	+	+	+										+							
OK 32				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+	+	+								
OK 33				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+	+	+								
OK 34				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+	+	+								
OK 35	+					+	+				+															
OK 36				+	+	+	+	+										+		+						
OK 37					+	+	+	+																		
OK 38				+	+	+	+	+																		
OK 39			+			+	+																			
BK 1						+	+																			
BK 2.					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 3					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 4						+	+			+	+															
BK 5					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 6					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 7					+	+	+	+																		
BK 8				+	+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								

BK 9					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 10					+	+	+	+																		
BK 11	+					+	+													+	+	+				
BK 12					+	+	+	+																		+
BK 13				+	+	+	+	+	+		+								+							
BK 14					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 15					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 16	+					+	+												+	+	+	+				
BK 17	+					+	+			+	+															
BK 18					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 19					+	+	+	+																		
BK 20				+	+	+	+	+	+								+		+	+						
BK 21				+		+	+													+						
BK 22						+	+																			
BK 23					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 24	+					+	+														+	+				
BK 25					+	+	+	+				+	+	+	+	+		+								
BK 26						+	+											+					+	+	+	
BK 27																								+	+	
BK 28										+	+							+	+	+	+			+	+	
BK 29																								+	+	
BK 30																								+	+	
BK 31																								+	+	
BK 32												+	+	+	+	+		+								
BK 33												+	+	+	+	+		+								
BK 34				+	+	+			+	+	+	+				+		+	+		+	+				

Керівник проектної групи,
завідувач кафедри
технологій медичної діагностики,
д.мед.н., професор

О.І.Залюбовська

Гарант ОПП першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти, член проектної групи, професор
кафедри технологій медичної діагностики
д.мед.н., професор

М.Є. Березнякова

Декан 4 медичного факультету ХНМУ,
член проектної групи, к. мед. н., доцент

М.І.Литвиненко

Член проектної групи, професор
кафедри технологій медичної діагностики
д.мед.н., професор

Т.І.Тюпка

Член проектної групи, доцент
кафедри технологій медичної
діагностики, к.фарм.н., доцент

Ю.Н.Авідзба